ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА 05.10.2026 | Аня Дарґац

Суверенітете, прощавай!

Вашингтон контролює продаж нафти, фінанси і політичні зміни, проте багато громадян Венесуели не бачать у такій залежності нічого поганого

Напад США на Венесуелу 3 січня 2026 року ознаменував появу протекторату нового штибу. Слабкість уряду, регіональна ізоляція та опортунізм у Венесуелі призвели до того, що США тепер не просто володіють правом голосу у вирішенні стратегічних рішень, а й можуть сказати останнє слово. Венесуела зберегла суверенітет, але, по суті, опинилася в новій залежності. Про те, наскільки злагодженою є ця співпраця, свідчить ідеально скоординована зовнішня комунікація щодо нещодавньої енергетичної угоди, яку США й Венесуела уклали 28 серпня 2026 року. Президент США Дональд Трамп звертається до свого народу й обіцяє низькі ціни на бензин, держсекретар Марко Рубіо інтерпретує цей крок як вливання приватних інвестицій і створення робочих місць для Венесуели, а виконувачка обов'язків президента, після того як Мадуро був захоплений військовими США, Делсі Родрігес заспокоює, що суверенітету Венесуели ніщо не загрожує саме завдяки цій угоді й тісні дипломатичні відносини зі США є хорошим шляхом для економічного розвитку країни.

Не згадується про те, що основна відповідальність за економічну та інституційну кризу у Венесуелі лежить саме на нинішньому уряді. У цьому ніхто не сумнівається. З'являються повідомлення, президентські заяви, а також чутки, які поширюють для промацування ґрунту, щоб, як це сталося нещодавно, з'ясувати реакцію на можливу «доларизацію» – разом із подальшими спростуваннями та докорами. Поширення дезінформації та цілеспрямоване введення в оману завжди були частиною стратегії венесуельського уряду, що об'єднує їх із нинішнім урядом США.

З огляду на таку комунікаційну політику, подробиці укладеної енергетичної угоди залишаються невідомими. Згідно з інформацією від уряду, у видобуток нафти та нафтову інфраструктуру планується інвестувати до $100 млрд. США мають взяти під контроль 17 нафтових родовищ, що становить приблизно п'яту частину запасів

нафти Венесуели. У такому вигляді угода є неправомірною, адже згідно зі статтею 12 Конституції природні ресурси Венесуели є невідчужуваними. Уряд Венесуели розраховує отримувати $65 за барель нафти, причому близько $19 мають надходити у вигляді податків і зборів. Осмислюючи масштаб цієї угоди, постає питання, наскільки формальним є суверенітет Венесуели і що від нього залишилося насправді.

Від початку інтервенції США експорт нафти з Венесуели зріс на 30 відсотків

Від початку інтервенції США експорт нафти з Венесуели зріс на 30 відсотків. Причини не так у інвестиціях, як у більшому навантаженні на видобувні потужності, що вже існують, і зростанні обсягів продажів до США. Угода діє з січня цього року. Венесуела продає нафту США, а вони її перепродають, беручи «комісію за обробку». Прибуток надходить на міжнародні рахунки, що перебувають під трастовим управлінням США, і звідти розподіляється між банками Венесуели відповідно до потреб, але умовою завжди є отримання дозволу США та його трастового фонду. Масштаби залежності демонструють не лише видобуток нафти як такий, а й розподіл доходів. Про оголошену прозорість доходів і витрат перед громадськістю поки що нічого не чути: нафтовий бізнес залишається такою самою «чорною скринькою», як і до 3 січня.

Надія, що бодай частина цих коштів опиниться в гаманцях громадян Венесуели, не зникла, хоча підстав так вважати мало. Працівники нафтової галузі отримали окремі підвищення зарплат. Так, 1 травня відбулося звичне державне підвищення мінімальної премії, проте рівень інфляції стабільно зростає. З січня цього року болівар втратив ще 175 відсотків вартості відносно долара. Мінімальна заробітна плата, достатні зарплати та пенсії, а також стабільні робочі місця не на порядку денному обох країн.

Нова залежність Венесуели від США виходить далеко за межі економіки, адже перехідний політичний процес у січні не помітили. Попри те, що січневий напад мав почерк Трампа та міністра оборони Піта Гегсета, останніми місяцями свою позицію продемонстрував також міністр закордонних справ Рубіо. Стратегія США робити ставку на чинний склад уряду, а не додавати до обговорення президента Едмундо Гонсалеса, обраного 2024 року, чи

лідерку опозиції Марію Коріну Мачадо, виправдовує себе. З одного боку, озброєні угрупування в країні залишаються під контролем саме завдяки сьогоднішньому уряду. З іншого – прагнення чинної глави держави зберегти владу є достатньо сильним, аби не чинити суттєвого опору під час переговорів. На початку серпня така налагоджена система призвела до першого кола переговорів щодо політичного переходу.

США не просто є учасниками всіх процесів, а й визначають, хто може до них приєднатися. Вашингтон вважає парламент, обраний у 2015 році, останнім легітимним органом народного представництва і призначив Дінору Фігеру, тодішню спікерку парламенту, головною переговорницею від опозиції. Фігера живе у екзилі з 2018 року і останніми роками не відігравала жодної політичної ролі, як і інші члени переговорної групи. Для участі в переговорах їх щомісяця привозять літаком, під час засідань вони мешкають у готелі, який виділяють США. Усі вони є представниками консервативних партій «За справедливість» (Primero Justicia) та «Народна воля» (Voluntad Popular). Той факт, що не було зроблено політично репрезентативного відбору з-поміж членів парламенту, обраного у 2015 році, а були призначені представники партій від консерваторів до ультрахристиян, свідчить про політичний розрахунок Рубіо.

Ми можемо чітко простежити консервативно-правий порядок денний, який Рубіо реалізує щодо Венесуели зокрема та Латинської Америки загалом. На відміну від Трампа, йому важлива не тільки нафта. Що б там не було, ці переговори не дадуть Венесуелі карт-бланш. Ще належить з'ясувати, чи слугуватимуть вони винятково прикриттям легітимізації політичної програми нинішнього уряду США, чи, як було оголошено, у наступному раунді будуть обговорюватися й більш фундаментальні питання, такі як громадянські права та верховенство права. Про це свідчить хвиля звільнень політичних в'язнів після першого раунду переговорів.

При цьому є лише одна група, думкою якої ніхто не цікавиться – це населення

При цьому є лише одна група, думкою якої ніхто не цікавиться – це населення. Нікого не цікавлять також представники громадських організацій, профспілок, плюралістичного демократичного партійного спектру. Ніяких консультацій, слухань або опитувань. Дійсно – навіщо? Критичне осмислення того, що зараз відбувається у Венесуелі, обмежується кількома особами та колами, які, в кращому разі, помірковані в своїх критичних зауваженнях щодо «суверенітету» чи

«участі». Довіра до нинішнього уряду настільки хитка, що, на думку більшості громадян Венесуели, ситуація може покращитися лише завдяки присутності США. Або, як підсумувала одна студентка: «Наші люди давно добровільно поступилися нашим суверенітетом».

Дійшло до того, що частина профспілок, які вимагають підвищення заробітної плати, влаштувала мітинг не біля Міністерства праці, а біля посольства США. Також вітається значна участь США у відновленні міжнародного аеропорту Майкетії, бо народ сподівається, що принаймні все буде зроблено як слід. Люди усвідомлюють, що завдяки цьому США забезпечують собі доступ до одного з найважливіших стратегічних об'єктів країни і тим самим – як стверджують критики – фактично мають у кишені військову базу, що, згідно з Конституцією, їм заборонена, але для багатьох це має другорядне значення. Що це, невже сліпа покірність перед «Старшим Братом»? Скоріше прагматично-реалістична оцінка ситуації: у липні в опитуванні, проведеному Bloomberg/AtlasIntel, 40 відсотків венесуельців зазначили, що з часу викрадення Мадуро в їхній країні нічого не змінилося, а 24 відсотки побачили зміни як на краще, так і на гірше.

Парадокс Венесуели в тому, що нова залежність від Вашингтона багатьма не сприймається як втрата суверенітету. Після років авторитарного правління та інституційного занепаду вони навпаки сподіваються, що завдяки американському контролю вдасться знову здобути політичні та економічні можливості для дій. Саме це робить новий протекторат як стабільним, так і проблематичним.

Переклад з німецької Ірини Савюк

Аня Дарґац

Аня Дарґац (Anja Dargatz) – керівниця офісу Фонду ім. Фрідріха Еберта (FES) у Венесуелі. До цього очолювала офіси FES у Баден-Вюртемберзі, Болівії та Судані, працювала в робочій групі з питань миру та розвитку (FriEnt), а також у офісі FES у Брюсселі. Вивчала сучасну історію та політологію.